

The largest circulated amongst regional dailies of Pakistan
ABC
 CERTIFIED
 متحده عرب امارات ۾ قيمت 2 درهر - سعودي عرب ۾ 2 ريال
 ابيير انجيف ۽ پبلشر: قاضي امداد عايد
 هي ادارو پبلشر محمد صديق پوپل پبلشر مل چيولي پبلشر عرت گوپال آف پبلشرز جي تحت بند پبلنگ آففي جو ادارو مله ماري ڪئي
 روزانه عاقلتي ايران ۽ افغانستان ٿيل سڀ کان وڌيڪ پڌر ڪرڻ لاءِ آهي
 Hyd. Ph: 2782703-4, 2782571-2 Fax: 2781879, 2784300 Isld. Ph: 2823277
 Kni. Ph: 4538862-3, 2639617 Fax: 4543839, 2639492 Lhr. Ph: 7236191
 Reach us at: www.dailyabc.com E-mail: lbrat@dailyabc.com, lbrat@hydworld.com.pk

جمع - پهرين مئي 2026ع

سنڌ ۽ سنڌي ماڻهن تي ڪدمران جي توجہ ڇو ناهي؟

سنڌ قديم تهذيب جي وارث رهي آهي. ڪيترين ئي شاندار روايتن ان جي پاڳ ۾ آيون آهن. خاص ڪري سار جهڙي عظيم رسم، جنهن کي نياپان **لا مانسيءَ** ۽ جاتين جي ريواهه به نه ڪئي وئي. ان کان علاوه مهسان نوازي پڻ هنڌين ماڳين مشهور رهي آهي، جنهن جا اثر اڄ سڄو ڪيترن ئي هنڌن تي ڏسڻ ۾ اچن پيا. بلڪه اها سنڌ جي مهسان نوازي کي هتي جهڻي ورهاڱي وقت زماني جا پتلا سهڻڌڻ لٽيل ۽ ڦريل ٿيڻ کي نه رڳو ڏيکار ٿي، پر انهن جي زخمن تي به سحر پڻ رکيا ۽ انهن کي ڪي جيءَ ۾ جاين ڏنيون. بدلي ۾ انهن ڇا ڏني اهو ڪڍ الڳ قصو آهي. رڳو اهي پر ٻين به ڪيترن ئي ڌارين جن لوڏن گذريل ڳچ وقت کان سنڌ ڏانهن ڪاهه ڪندين رهيوئن آهن جن ۾ رڳو شهر پنهنجيڪي وس ڪري رهيا آهن. پر بهراڙين به سندن اثر ۾ رڳو شهر پنهنجيڪي اصل وارث، جنهن لاڳيتو چئن نسلن کان پيپلز پارٽيءَ کي ووٽ ڪيو آهي، سو لڳ ۽ بدحاليءَ جي انتھائين کي رسڻ وارو آهي. کائڻن تعليم ۽ صحت جو حق نه گهٽو ڦي اڳ ڦيرو ويو هو پر سڻ ۽ سالمتي جيڪا بهراڙين جي اصل سڃاڻ هئي، تنهن کان به انهن کي محروم ڪيو ويو آهي ته وٺي ڏهرائين کي چوٽ ڏني وئي ته جيئن هيءَ غريب غريو سڪ جيئن چئي نٿا ڪن به محروم هجي.

ڇا زراعت، ڇا واپار ڇا وسندين ڇا ويوها، سڀ ديوان ۽ پيواڳ ٿيندا پيا وڃن ۽ ماضيءَ جون عظيم روايتون توڙي رسمن لاڳيتو ميسارجنديون پيون وڃن. اهو سڀ اڻ ڪري آهي جو سنڌ ۽ سنڌي ماڻهن تي حڪمرانن جي توجہ ناهي. ماڻهو غريبت جي انتھائين کي پهچي رهيا آهن. پٺتي پيٽ پائيندڙن جو اڻگ ڦزارن کان ٽپي لکن کي ڇڏي ڇڏي، جڏهن ته ڏوهن ۾ پڻ اضافو ٿي ويو آهي. شهرن ۾ اسرٽري ڪرائيز زور وٺندو پيو وڃي. بهراڙين به سڪ ۾ ناهن. اتي به اغرائن ۽ ڦرن جي واراڻن ۾ اضافو ٿي رهيو آهي، جنهن جا سڀئي نتيجا اڳ ۾ انتھائي اڳڙا نتيجا ڇري رهيا آهن. تڏهن ڦرين پيو اچي ته سنڌ جي حڪمرانن کي ان ڳالهه سان ڪو به سروساڙ ناهي. جي انهن چونڊيون هر حال ۾ کڻي ڄاڻن ٿا، جڏهن ته سگهاريون ٿريون به سندن حق ۾ آهن جو هنن جي هٿان هميشه انهن جو ڀلو ٿي ٿيندو رهيو آهي. تنهنڪري عوام جي عجز ڏانهن سنڌ سرڪار جي توجہ ڏيڻو پيو گهٽ رهي آهي. جيڪڏهن اها خبر ڇاچي ها ته هن وقت سنڌ جي صورتحال ٻنهن تبديل هجي ها جو لاڳيتو چورئڻ ڀيرو ڪين سنڌ ۾ حڪمرانيءَ جو موقعو مليو آهي ۽ سورهن سال کو گهٽ عرصو ناهي. انهيءَ عرصي دوران ڪيترائي نسل جوان ٿي ويندا آهن پر ان عرصو سان چورئڻ ٿو پري ته اڄ به سنڌ جي شهرن ٿرڙي بهراڙين جو حال خراب جوڳو ڇو نه ٿو ڏهن تي ڪنٽرول ڪرڻ جي ڪوشش ڏسڻ ۾ اچي ٿي نه رهي ماڻهن ۾ جاگرتا پيدا ڪرڻ جي ڪا رٿا نظر اچي ٿي. حيرت آهي جو سنڌ جو اهڙو ڪو ترجيحي ماڳ ناهي ٺاهيو ويو جتي ماڻهو پنهنجن ٻارڙن سسٽم وڃي ڪجهه سائنس سکڻ جون ماڳين، ڪجهه ماڳ آهن به ته انهن تائين عام ماڻهن جي پھچ ناهي. جيڪڏهن گورک لڌ جهڙو ماڳ به هتي موجود آهي، جنهن کي سنڌ جو مڙي ڪوٺين ٿا، پر انهيءَ ماڳ تي عام ماڻهو جو پهچڻ ايترو ئي مشڪل آهي جيترو ڪي ٿو کي سڙ ڪري. جيئن تڏين ڪير جيڪڏهن ماڻهو گورک تي پهچي به وڃي ته رهاڻن، کاڌو خوراڪ ايترو مهانگار آهي جو وڃولي پيئي به ماڻهو ورهيه ڪمائي تڏهن وڃي خرچ ڀڳي ڇا پئسا گڏ ڪري سگهي ٿا مطلب ته ماڻهن کي سهنج ۽ سڻ ڪڍڻ لاءِ حڪومت ڪنهن به قدر جي ڪوشش نه پئي ڪري. ڪنهن ڪري معاشره تنگدستيءَ جو شڪار ٿي رهيو آهي. ماڻهو معمولي ڳالهين تي هڪٻئي سان شهادو اٽڪائڻ لاءِ تيار ٿي وڃن ٿا، جنهن ڪري وڃيٽيون وڌنديون پيون وڃن. اُن لاءِ ضرورت اُن ڳالهه ٿي آهي ته پنهنجن ماڻهن جي پرڀرياري ڪئي وڃي ته جيئن اُن بهتر زندگيءَ جو لطف مائي سگهجن.

سائر صحت سپرين، آهي نه آزار

لطيف سائينءَ جي سورمين ۽ سورمن لکندواڻ بنا ڏاڻي ڪردن جي عشق جي ڳالهه ڪندائين لطيف سائينءَ جي ڪلار مان عشق ۾ جڳهه جي چسڪي ٻيو جنهن جي روشني پوري ڏاڻي تائين ڳولهڻ ۽ ڦهليل ٿيڻ ٿو، ته عشق جي معائنن تي سائنس جي ڪارسد نه ٻڌي آهي، پر پوءِ به ڪوشش ڪئي اٿن، ويهچ حاصل ڪرڻ به عشق کي ڇا ڪنداء عشق پنهنجي متعل ڏانهن روان ڏاڻي، ته نفعي جي پرهار ۾ نه ٿي رهي، مرد جي قصدي، طالب ۽ مغلوب باد هڪ سان بس ٻئي سان هڪ ئي رهڻ جي خواهش هوندي آهي، فاصلا وقت عشق جي اڳيان محتاج آهن زندگيءَ جو احساس ملندو آهي موجودگي ۽ موت هليدڙگي کي چوڻ ٿا ته لطيف سائين جن فرماين ٿا، ته

آبياري اُتي وڃا، منهنجي وارو آڙڻ
 حبيب ٿي هتي وڃا، ڀيرا جي پچل
 طبيبن تپول ڏه ڏه ڏي هئا هالا من
 هن بيت ۾ لطيف سائينءَ عشق جي ڪيفيت جي ڳالهه ڪئي آهي ته جڏهن جيڻيون مين وڌان آليا ته منهنجو جيءَ ۾ آڙڙ اڏاري وڃا، منهنجا محبوب، حبيب آهن پر عاشق جي ڪيفيت جي عڪاسي هن بيت ۾ ٿيل آهي، منهنجي مرض جا سڀئي صرف منهنجي محبوب لاءِ آهن ڇاڪاڻ ته منهنجي پرڀري پنهجي مرض ۾ لطيف سائين جي پنهنجي ڪيفيتن جي انهن جڳهن ۾ ڄاڻي ڇڏي آهي ته عشق جي ڪيفيت جو زبان ڇو ٿا يا وري جسماني لڪائڻ جي آسائڻ ڪنهن ٿا، جنهن مان پتو پوي ٿو ته عشق جي عوام محبوب جي صورت جو اُڙوڻ آهي، وڃڻ جي وار وار سان ائين پيڙا کي به عيوني محسوس ڪري سگهي ٿو، جدائي واري حال ۾ هجي يا وصال واري ڪيفيت ۾ هجي، پر انهن احساسن جي ترجماني عاشقن ڪئي آهي ته تڏهن ڏي وٺي هالا ڏي ويجهن جو وصال هن منهنجي حال، حبيب ٿي هادي ٿيو.

جڏهن عشق جي ڪيفيت ۾ جدائي وارو ماحول هجي ته عاشق جي اندر ۾ سراءِ پنهنجي محبوب کي ڀيرو ڪيو، تڏو ٿئي هن بيت ۾ لطيف سائين جن عڪاسي ڪئي آهي ته جڏهن جدائي ٿي وئي آهي ته عاشق پيڙاري واري حالت ۾ پار جي ياد ۾ تڙبي رهيو آهي، ڀاڪٽر ڇو ٿا ڀري اُتي آيو هجي، ڪنهن سنڌي وڃو ڪيون ٿا، اهو ڏٺي ٿيو وڻيس ان ڊاڪٽر کي چوي ٿو ته منهنجي هن حال جو حبيب هادي پنهنجو محبوب آهي هن عاشق جي ڪيفيت جي عڪاسي هن بيت ۾ ٿيل آهي، پر ڪيفيت کي سمجهڻ لاءِ بهتره، ڪيفيت مان گذرڻ لازمي آهي، ته ته عام ماڻهن مان اعليٰ ڪيفيتن کي وقت جو زبان ڇو ٿا يا وري جسماني لڪائڻ جي آسائڻ ڪنهن ٿا، جنهن مان پتو پوي ٿو ته عشق جي عاشق سمجهن ٿا، اُنهن ماڻهن جي اندر هتي عشق ٿو، عطا ته عشق جي ڇوڻ ٿا ته هن ڪنهن روح کي هيءَ عشق جي ڪيفيت نصيب ناهي ٿيندي، جنهن پاڪ روح ٻي طرف ٿيڻ مقرر ڪند هڪ ڪري. عشق جي ڪيفيت ڪٿي طرف وڃڻ لاءِ ته هنڌين تي، اعليٰ طرفن کي جڏهن ملندو آهي ته ضمير روشن ٿي ويندو آهي، تقريبن ڇو ٿا ته جڏهن عشق جو سواد انسان جي وجود سان ملي وڃي ٿو هيءَ دنيا رنگين ۽ خوشبودار ٿي ٿي لپيندڙ ٿي لڳي.

حبيب ٿي هادي ٿيو، رهڻاهه راڄڻ
 پيا ڏيائين ڀلا سوين ڀلا ڪي ڳاڻ
 سپريان ڏيائين، سڀ منهنجا ڳندڻي

لطيف سائينءَ جن فرماين ٿا ته حبيب ٿي هادي ٿيڻ ٿو، ته انهن جي رهنمائي راحت ٿي پوي ٿي سورن، پيڙاڻن کي چڪي ٿا ڏيئي ڪڍ ڇڏين ٿا، ٻين صحت ته ڏين ٿا پر انهيءَ لاءِ ڏکڻي واري حالت مان گذرڻ پوي ته تقريبن ڇو ٿا ته عشق جا ٻاٽڙ صرلا آهن، جدائي ۽ پيڙا ۾ به محبوب جي انسان ويجهو هجي ٿو پري ٿيڻ نه ڪنهن به عزت مان هجي ٿو وصال هجي ڇا ڦارڻ جو خيال ڪندو ٿو. هجيون، هر گهوڙي پرڪشش ڪيفيت عاشقن جي هوندي آهي. دنيا کان مورا هي انسان پنهنجي وجود ۾ پنهنجي محبوب کي ڳوليندا آهن سور ۾ محبوبن سان گڏ هجڻ ٿا ته ديدار ٻه پار جو بهڻين وڌائڻ.

صاحبت صحت سورين، آهي ته آڙڙ
 مجلس وڃي وڃي، ڪريوندي ڦهار
 خنجر تنهن خوب هئي، جنهن گئي ٿي پاڻ
 صاحب رب سڌار، سچو رڳيون رهاجن

لطيف سائين جن ۾ فرماين ٿا ته سڌار سچي مرض جو علاج، ڀڳتي لڳي، (سازڻ هادي ٻڪي آهي جيڪا بهراڙين جا ماڻهو ٿين ٿا، هنندا اها ڀلا ڀاڻ به ڪئي ان عمل کي دهرايو ويندو هجي پر هالا سائنسي طبع جو دور هلي رهيو آهي، لطيف سائين فرمايو آهي ته جڏهن محبوب منهنجي لاءِ علاج آهي، عشق ۾ ڪو به اُڙوڻ ٿي ويندو، پر جڏهن محبوب سڏيندو آهي ته اُن هن مله هوندو آهي چورچوڻ جو اُڙوڻ آهي، جنهن مان ڀاري ڳوڻ ٿو ته اُن ڪنهن خوب مت، ته صاحب جي ڀڳتي ڦهر ٿي، ته انهن ڀڳتي ڦهرڻ ٿو ته اُن ڪنهن خوب مت، ته صاحب جي

حرم پاڪ ٻيهي، الله ٻيهي، قرآن ٻيهي ايڪ
 ڪڇو پڙي بات ٿهي پوئتي جو مسلمان هجي،
 گذريل هڪ ٻن سالن کان فلسطينين تي اسرائيل جي بربريت، خاص طور تي 28 فيبروري کان شروع ٿيل جنگ کان پوءِ، شاخر اقبال بار بار ياد اچي ٿي اسان پاڻ ۾ روض رسول ﷺ تي پيش ڪيل پنهنجي مناجات ۽ عرض ڪيو هو، ته ڪي اُتي پاڻ مناجات منجهن والڻ ۽ ٿيڻڪ پوئتي نٻهن حالات منڍيءَ والڻ ۽ کفر ٿو ملڻ واحد ٿي، ۽ منظم ٻيهي ٿي

پوءِ مسلمان ٻيهاڳ اڳ ماڻهو منڍيءَ والڻ ۽ مسلمانن جي اتحاد بابت ڪجهه تحقيق ڪجي، ته انري ماريوسي وڌندي وڃي، ته سڀ ٻه ملي وڃن ٿا، پر انهن جو اظهار ٿو ڪيو ويو، ته ڇو لا ۾ سخت سرائون آهن اها خدا ۽ وسوسا ڏهن ۾ ويهاريا آهن اهن جو محقق به ڏکي رهي ٿو، ڪوششون ٿيڻ ڳهريندو ٻيا ٿيون، ادارا به ٺهندا ڏسجن ٿا، پر جڏهن عمل جو وقت اچي ٿو ته ڪو به اڳيان ٿئو اچي پوءِ مسلمان امير ملڪ اسڪي ڇت هيٺ نظر اچن ٿا.

ڇو ٿئي هڪ ڪيفيت ته مسلمانن ادارا نه ٺاهيا، خلافت عثمانيءَ جي خاتمي کان پوءِ مسلمانن جي روماني جي تاريخ ڪي هتي ٻيئي ٿي نالي تي وهاريو ويو، هتي پسپندي ماڻهن کي مٿان مڙهيو ويو، 1960ع تائين برطانيا گهڻو سرگرم رهيو، پوءِ آمريڪا پنهنجو اثر وڌائڻ شروع ڪيو ۽ مسلمانن کي پنهنجي اثر هيٺ آندو 1956ع ۾ نهر سويڙ تي اختيارين جي جنگ ٿي، ان وقت پاڪستان جي وزيراعظم حسين شهيد سهروردي سان هڪ جلسو منسوب آهي: صفر ۽ صفر ۽ صفر، يعني مسلمانن جو اتحاد بي معنيٰ آهي، اهو چولو مصر جي سعد غول سان به منسوب ڪيو ويو آهي، پر حقيقت ۾ اڄ تائين حديق اڙهيون ٿي ڏيون آهن.

1974ع ۾ لاهور ۾ اسلامي سربراه ڪانفرنس ڏنيهي ڪجهه مسلمان ملڪن سر ڪيو ته اسلام ڏسڻو ڦوڏن انهن ملڪن جي اڳواڻن کي اندروني طاقتن وسيلي خنجر ڪرايو: شاه فيصل، اڦڦاڙيل علي پٺڻ اڦڦاڙا سادات، سوڳائرو ۽ آخر ۾ معمر قذافي جو زنداڻ موت.

هاڻوڪي جنگ هڪ ڀيرو ٻيهر مسلمانن ۾ فوجي، سياسي ۽ سماجي اتحاد جي ضرورت ٿي اڃاگر ڪيو آهي، اڄ جي نسل کي ان تي سنجيدگي، اسان سويچ گهڙي، عام طور تي چيو وڃي ٿو ته مذھب جي بنياد تي حڪمراني عملي ناهي، اصل مسلمان عقيست آهي، ته مسلمان ملڪن وٽ دولت جي به ڪو ڌاڻي، خاص طور آڦرڻا ۽ ڪيترائي مسلمان ملڪ معدني دولت سان مالا مال آهن، پر ڪو ڪيترائي اسلامي ادارو ناهي جيڪو سمن تامل، ميوزين ۽ ٻيو ٻيو ٽيمني وسيلن جي کوٽ نه برآمد ٿا ڪو ڪري، ان ميدان ۾ چين، روس ۽ آمريڪا ٿي سرگرم نظر اچن ٿا.

چوڏا ته سڀ آهن ته ”الله جي رسيءَ کي مضبوط ڪريو“، پر امير اسلامي ملڪ واشنگٽن جي رسيءَ کي مضبوط ڀڳتي وڌي ٿا، اڙوسي مسلمان ملڪ پاڻ ۾ وڙهي رهايا آهن هڪ ٻئي جي صلحنين ۽ وسيلن مان ڏاڍو تڻا وٺن 1948ع کان فلسطين جا مغلوبو پنهنجي سهالڀ ۽ حقن لاءِ وڙهي رهيا آهن، پر امير اسلامي ملڪ ڪين خودمختياري نه ڏياري سگهيا. گذريل قومن جي سنڌ

پهرين مئي: مزدورن جي پگهر مان اپرنڌڙ انصاف، عزت ۽ حق جو آواز

جڏهن رات جا آخري ڀاڄا اڃا ڌرتيءَ سان جٽجڻيل هوندا آهن جڏهن آسان جا پارانجهني تڪيل ۽ مدھر روشنيءَ سان ٺونڊيءَ کي لوداڻ ڇڏيندا آهن، جڏهن قصا ۽ ڳڻي خاموشي تاريخ جو مڪمل راج ڦڦڙ ڪندي آهي، تڏهن ئي هڪ مزدور پنهنجي ننڊ جي مٿي جهولي ماني آڻي رڙڪي، جي سخت لاءِ ڏاڏل پٽيلي ۽ ڪنڊيل رستن تي ڏاڏر ڏي ٿو.

اُهو سڀ ڪار ۽ محنت جيهر ٻي جي رٿا جي جنگ آهي اها هر ڏينهن جي نئين شروعات آهي جيڪا اميد، ضرورت ۽ مجبوريءَ جي وچ ۾ جڙي ٿي سندس اکين ۾ اُڦرا خراب هوندا آهن پر انهن خاين ۽ دم ڪٽ پيشني هڪ اُٿلڻ اديءَ ۽ گندوني پست ميود هونديو آهي سندس دل ۾ لڳت اميدون ۽ هٿن ۾ قسمت سان مٽايو ٿو ڇا اهو حوصلو هوندو آهي ته ڪنهن شڪيتن سان خنڊي ٿي ڪنهن کان ڀروا پر هڪ خاموش عزيز سان جيڪو هر ڏينهن جي نئين جهوپڙهه جوامان هوندو آهي هيءَ، جنن جنن اڳئين ڀلا پئجي ٿي اُنهن جن جا پير رستن جي ٽڙ ۾ گر ٿي ويا آهن جن ڇا چوراهج جي تيش ۾ ساڻي ويا آهن پر نه انهن جي اندر اميد ٻڌندڙ آهي جيڪا رڙڪيءَ جي سخت حقيقتن سان لڪرائڻ لاءِ تيار هوندو آهي.

مزدور اهو لفظ آهي جيڪو ٻلا ۽ هڪ ٻيري ڪٿائڻ، مڪمل تاريخ سماجي حقيقت ۽ لڳت آساني ڪجهه سميئي ويٺو ڪي اُهو رڳو هڪ سڀاڻي ٻڌڻ ۾ هڪ رڙندڙ باب آهي، جنهن ۾ قريائي سڀي استقامت، محنت، مجبوري ۽ آساني عقلت جا سڀ رنگ گڏ ٿيل آهن دنيا جي هر اڇي عملدھ هر شاهدر، هر بل هر ڪارخاني هر شهر جي روشني، هر مشين جي ڪوٺج جيڪڏهن غورستان سنجي ته اهو سڀئي جي پٺيان مزدور جي خاموش محنت سان ٻڳهن لڪائڻ ٿي خرابي ۽ ترش شاميل هوندو آهي پر آسوسن جواسوس اڪفرسايو ويو ٿو ته جنهن جا هڪ دنيا کي سنواري رهي ان جي پنهنجي زندگي گذري رهي ٿو، هوندي آهي جيڪڏهن اُن ڏور نشاني ٻڌي ڪري ٿو ٻلا ٺاڏين ٻن رهندو آهي جيڪوبين جي زندگين کي آسان بڻائي ٿو اُهو پاڪستان جي ڳڙي ٻار هيٺ هوندو آهي.

مسز گل ٻاڻو ڪي مينڀالا

مسز گل ٻاڻو ڪي مينڀالا ڪراچيءَ جي پارسي خاندان جي منجهن سراج سڏرڱ خاتون هئي هن جو جنرل ايجڪي تڏهن تي 1913ع ۾ رڻيو هن جي دلڙ جو ٿيو بهراڻي پري ۽ پريءَ ۾ اما جو ٿيو پوڄا هو تعليمي مڪمل ڪرڻ بعد سڀاڻي جي انسداد بنجي ٿيو، ڇو جي ٺونهان کي علم جهڙي المهرٺ سان مالامال ڪيائين هن سڄي عمر علم جي ڪمن لاءِ وقت رکي ڇڏي ٻلا ٻڪڙين تي ساڻن وڃڻ لاءِ ۽ جمانعت ۾ ڪم ڪيو هو ڦرين لاءِ ۽ تطمين جي ميمبر هئي تن جي هڪ ڏکڻي گهٽ آهي جيڪا سائين جي اُپو اُپو سيد جي ڪتاب جنرل گلزارين ۾ سڀن ۾ ڏنل آهي هيءَ ڪم بالآخر پاڪستان جي ٺهڻ لاءِ جي ڦور جي خدمت ڪندڙ تڙير ۽ تحير جي فن ۾ پڻ ۽ هڪ مذهبي سماجي ڪارڪن هئي سندس وڻات جي تاريخ معلوم ٿي سگهي آهي.

گلشن لکاري

اڄ سنڌ جي نامياري شاعر اديب ۽ تعليمي ماهر پروفيسر گلشن لکاريءَ جي

جنرل جو ڏينهن آهي هن آمل ۾ گذريل ڏينهن هتي آيو آهي، جنهن ٻنهن مٿي 1940ع تي گهٽ اديب ٿيو، تعاليٰ ٻيڻي شاهر ڪيرن ضلعي ڏکڻي محمد خان ۾ رڻيو هن مئٽرڪ جو امتحان سڃول مان اسڪول مان پاس ڪيو. پوءِ اير (اڳوڻي ادب) جي سنڌ سنڌ يونيورسٽي مان حاصل ڪيائين هن ڳڻي ٽيچنگ ۽ پوسٽ گريجوئيٽ پليوما ۽ ايمپوي سائنس ۾ شاعري ۽ 1970ع ۾ سنڌ يونيورسٽيءَ جي اگريٽي شعبي ۾ ليڪچرر ٿيو ۽ 2000ع ۾ پروفيسر پروڙرگر ٿيو هڪ ٻنهنن استاد سان گڏوگڏ هو ٻنهنن لکاري ۽ محقق هن جو عالم اقبال جي فارسي شاعريءَ جو ترجمو ڪيو ۽ اسٽيڊيو ۽ ٻيٽي پورٽيڊو پاران چيوڏندڙ سنڌي ٻڪشڻين جو ليٽوريٽورين جو ڪيترائي اعزاز ۽ انرڙ حاصل ڪيا، جن ۾ سنڌ اسڪالرشپ جو ايوارڊ، چئن گلڙ ميڊل ۽ ٽن سنڌ يونيورسٽي پاران حاصل ٿيل 24 ستمبر 2000ع تي وفات ڪئي.

اڻيس ميمڻ

اڄ مشهور نيز ڪلاشن سماجي ڪارڪن ۽ ليکڪا اڻيس ميمڻ جي سگهڙو

پهرين مئي 1952ع تي ڏکڻي ڄام ۾ محمد يعقوب ميمڻ جي گهرو ۾ ٺهڻ ڏٺو. اڄ کان پوءِ پاڻ ڪيترن ئي اهم رسالن ۾ مئٽرڪ جو امتحان مايل اسڪول سنڌ يونيورسٽي وٺي ڪم ڪيائين مان ۽ بي بي اڄ ڏينهن سنڌ يونيورسٽي ڊپٽي ڪليڪ چيئرمين مل ڀاس ڪيون بعد اير اڄ ڏينهن سنڌ يونيورسٽي تعلقات جي سنڌ

ايران ۽ نار جي رياستن ۾ رڳا لهيون چونءَ

ڪائونسل ۾ فلسطين جي حق ۾ هر قرارداد پٽو ٿي وڃي ٿي، ۽ طاقتور اسلامي حڪمران واشنگٽن جي خوشنوديءَ کي ترجيح ڏين ٿا ساڳيءَ طرح ڪشمير جا ماڻهو به 1948ع کان آزاديءَ لاءِ جدوجهد ڪري رهيا آهن، پر اسلامي ملڪن جا ڀارت سان سا لاڳاپا آهن.

هاڻي سوال اهو آهي ته جڏهن ايران، جيڪو هڪ اسلامي ملڪ آهي، تي آمريڪا ۽ اسرائيل حملو ڪن ٿا ته اسلامي ملڪن جي نظريي ڪٿي آهي؟ جڏهن ايران خليجي ملڪن ڏانهن ميزبان ٿيل ڪري ٿي ڇو ته اتي آمريڪي آڏا، تڏهن او اءِ سي ڪٿي آهي؟

ايران 57 سي اءِ ملڪ آهن ان کان علاوه 1981ع ۾ خليجي تعاون ڪائونسل (GCC) قائم ٿي، جنهن ۾ هيڊڪوارٽر رياض ۾ آهن، پر انهن ملڪن گڏيل دفاعي معاملو ڪيو جنهن موجب ڪنهن به ڌرتي وقت گذريل دفاع ڪيو ويندو، ان سان گڏ مصر پاڪستان ۽ ترڪيءَ جهڙن ملڪن جي فوجي مدد جو به ذڪر آهي، پر فائوڪي حالتن ۾ اهو معاملو به نظر نظر ترڻ ايو ان کان پوءِ 2017ع ۾ اسلامي فوجي اتحاد (Islamic Military Counter Terrorism Coalition) ۾ ميمبرن 41 سي اءِ جهڙن هيڊڪوارٽر ۾ رياض ۾ آهي، انهن ملڪن ۾ سعودي عرب، بحرين، بنگلاديش، قطر، ڪويت، لبنان، ملائيشيا، مالدپيا، پاڪستان، مصر، سنگاڻ، ڪويت، يو ا ي اِي وغيره شامل آهن. انهن مان ڪيترائي ملڪ اڳ ئي انتشار جو شڪار آهن، اُهي جڏهن خليجي ملڪ به خطري هيٺ آهن ته اهو اتحاد به خاتم ڦهر ڇو آهي؟

اسان اڳ به عرض ڪيو هو ته پاڪستان اسلامي دنيا جي واحد ايتني طاقت آهي، تنهن ڪري ان جي تيڪاڙيءَ جي عالمي اهميت حاصل آهي، پاڪستان کي گهرجي ته ايران ۽ ايران ملڪن (سعودي عرب، بحرين، قطر، يو ا ي، عراق) جي وچ ۾ تڪرار خراب ڪرڻ لاءِ ڦرراد آڏا ڪري، اهو قدر خليجي ملڪن جي لڳ ڀڳ ست سئو ماڻهن جي تحفظ لاءِ اهو هوندو جن جي لڳ ڀڳ پاڪستان به شامل آهن. انهن ملڪن وٽ وڏا مالي ذخيرآ آهن: ڪيرت 35 ارب ڊالر بحرين ۽ عرب 451 ارب ڊالر، پاڪستان وٽ ايتني طاقت ۽ پيشاور فوج آهي ۽ جيڪڏهن ترڪي ۽ مصر به گڏ ٿين ته اهي ايران ۽ خليجي ملڪن کي تحفظ فراهم ڪري سگهن ٿا. خليجن ملڪن جي پاڪستان، ترڪي ۽ مصر جي فوجي تحفظ ڏيڻ اڄ ڏن آمريڪي ٿي ته ڪنهن اسلامي ملڪ کي حملو ڪرڻ جي همت نه ٿيندي ۽ نه ئي فلسطينين تي ڦرلڙ چاري رکي سگهندو. حالتن واضع ڪري ڇڏيو آهي ته آمريڪا هاڻي ڪيترن ئي رجمو آهي ۽ هزارين ميل بيري هوائي حقيقي تحفظ ٿو ڏئي. اهو صرف اسرائيل جي حمايت ڪري ٿو. تاريخ، خاص طور اسلامي تاريخ، ٻار ٻار سڌي رهي آهي ته پاڪستان، ترڪي، مصر ۽ ملائيشيا ايران ۽ خليجي ملڪن ۾ صلح ۽ مفاهلت لاءِ سنجيده ڪوششون ڪن. بلڪل ايتڙ جيئن اهي آمريڪا، ايران ڳالهين لاءِ ڪيون هيون.

پهرين مئي: مزدورن جي پگهر مان اپرنڌڙ انصاف، عزت ۽ حق جو آواز

هر سال پهرين مئي مزدورن جو عالمي ڏينهن ملهيو پوي ٿو. اهو ڏينهن ڪيترن ئي رڳو ڪارخاني، هڪ ڪار ڪم آساني تاريخ جو هڪ زندھ زنداڳ ۽ انقلابي باب آهي پهرين مئي 1886ع ۾ آمريڪا جي شهر شڪاگو ۾ اڄ مزدورن کي پنهنجي پنهنجا حق ڏيکارڻ تڏهن اهو ڳوڙ ڪو بغاوت جو چوندو ته ڀرو هڪ بنيادي اسلامي ضرورت آهي انهن جو مطلبو ته بادشاهي هو، ته ولٽ ۽ ته طاقت ٻه صرف اڌ ڪلاڪ کان ٿر ٿر ڪلاڪ اُٿر ۽ اڌ ڪلاڪ پنهنجي زندگيءَ لاءِ هٿا رڻ ڇڏڻ ڳوڙ ڳوڙ ٻڌڻ لاءِ ظلم ٿيو ڳوڙ ڳوڙ هليندو ٿي رهيو لاش ڪريا، پر حق جو آواز ڏه مٿو اهو آواز سجي دنيا ۾ ڀڳي ويو ۽ عالمي تحريڪ جو مڙيو بڻجي ويو.

اڄ به سوال اهو آهي ته ڇا مزدورن جي زندگي واقعي ٻلي آهي؟ آسوس سان چورچوي ٿر ڏسڪل ٻيڻ ٿي، پر انحصالي اڄ به موجود آهي ته مزدور گهٽ ايتري ڊگهن ڊگهن ڪلاڪن جي معقول ملحد ۽ سماجي بي پائيتي جو شڪار آهي هو صبح کان شام تائين سخت محنت ڪري ٿن پر ڄڻهن گهوڙي ٿو ته سندس زند ۾ صرف ٽڪوٽ هوندي آهي اهوڙو آساني سميو آهي ته جيڪو مزدور جو عالمي ڏينهن اسان کي صرف ماضي ياد نه ٿر ڏياري، پر اسان جي ضمير کي به ڇاڳي ٿي اسان کي سمجهڻ گهرجي ته مزدور ڪنهن به ڦور جي ريزو جي هٿي آهن جيڪڏهن مزدور هوندو ٿو ڦور به ڪمڙو ٿيندي محنتمن ٿي گهرجي ته مزدورن لاءِ معقول ڌن ٺاهڻ ٺهڻ تي عمل ڪرڻ ۽ مزدورن کي مناسب اجرت، صحت ۽ تعليم جي سهوليت فراهم ڪرڻ ۽ ڪارخانيڊن کي به مزدورن کي آسان سمجهڻ گهرجي، ته رڳو ڪم جو ٿوڙل اڄ ضرورت ٿا ڳالهه جي ته اسان هن ڏينهن کي رڳو ڄاڻي ڳوڙ ڳوڙ ٻڌڻ ٿيڻو ڇڏيون ڌرڪن ۾ صرف عملي ڌن ڳڻڻ جو ته جيڪڏهن مزدور کي انصاف ملي ويندو ته دنيا ٿر رڳو ترقي ڪندي پر انسانيت به اڳتي وڌندي.

اجوڪو ڏينهن - پهرين مئي

نيز ڪسٽمرهڄن جو انرڙ مليو 1970ع کان 1979ع تائين ميٽرپال ۽ پاڪستان نيشنل سسٽر جي روينيٽ پرايڪٽري ۾ 1970ع ڊولي ڏهاڪي ۽ ڪيترائي مضمون شاعري ۽ ڪهاڻيون مختلف اخبارن ۾ ريلان ۾ ڇپيا، هن جي شاعريءَ جو مجموعو ”ڀڳيڪا“ ٻيون ۽ 2021ع ۾ ڇپيون هن پنهنجي ڀڳيڪا ۽ نهڀندا حسين سان گڏ ماعول رسلو ”سگهڻيون سٺ“ پڻ جاري ڪيو.

آندو لاڙا

سنڌيڪار ناماڊيو لاڙا جي جنرل ڏينهن آهي هن سرت پوڻي سماجڪل ڪارڪن هو 1959ع ۾ پير جو ڳوٺ جوڻيجي خيرپور ميرس ۾ پهرين جيئڻ جو سرت شروع ڪيو هن سنڌ يونيورسٽيءَ مان بي ايل ۽ اير اي جين سندس حاصل ڪندو 1981ع ۾ سنڌ ڇاڻي هندستان ۾ لهانگريز وڃي وڻائڻ اڳي ڪيائين ۽ بي ايل کي هڪ ڪليچر ۽ پروفيسر ٿيڻ وٺي ڪجهه هندستان جي شهر امدادآباد ۾ وڃي سٽو سٽي اڻي حالتن ۾ هو هڪ نامور مضمين نگار شاعر ۽ مترجر طور پنهنجي سهالڀ رڪي ٿو هن وقت تائين سندس 10 ڪتاب ڇپجي چڪا آهن جن مان سندس ڪي ڪم ڪم ۽ ڏک اڳيتر ۽ ٻي لکيل آهي ان کان علاوه هن اٿليءَ جين ڏه لوڪ ڪيول سنسٽور ۽ ترجموڪي سنڌي ادب جي خزني ۾ مالا مال ڪيو آهي.

زمعي ڇاڻيو

اڄ مشهور شاعر زمعي ڇاڻي جي جنرل ڏينهن آهي هو پهرين مئي 1961ع تي ڏکڻ ڪشمير ۾ شڪارپور ۾ ڄائو. سندس اصل نالو چار مله ڄائو. ملا چاڻيو چيو هو جو سندس

